

Forfatter: Hjortø, Knud

Titel: Udrag fra Under det svindende lys

Citation: Hjortø, Knud: "Under det svindende Lys", i Hjortø, Knud: *Under det svindende Lys*, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1933, s. 117. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hjort_16-shoot-idm139728779512176/facsimile.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Under det svindende Lys

Det var lidt om de sejsten koncerter. Jeg gad vide, om der er sejsten mennesker her i landet, der spiller dem, derimod ved jeg, der er sejsten mennesker, der har hørt dem, og bryder sig om dem. For det har jeg selv æren for. Jeg siger dette udtrykkelig, for at læseren kan forstå, at det er ikke svært at vinde musikalske mennesker for Bach, men jeg undtager, som jeg plejer at sige, altid folk på over halvtreds, og desuden spillende, som ikke i forvejen kender Bach. Dem har jeg gjort erfaring med.

Men jeg gentager det: selv om man ikke kan kalde de sejsten koncerter et betydeligt værk, så er det en munter musik, som det nok er værd at gøre bekendtskab med. Den føles ikke særlig gammeldags, og vi finder ikke her den store særegenhed, der henrykker elskereren af Bachs musik, det er både Bach og ikke Bach, og af denne blanding er udgået et værk, der vel med rette har lået plads blandt Bachs værker, og kan tjene som indgang til dem, men som på den anden side står i udkanten af Bachs produktion, ved hele sin lette tone, både til den muntre og til den alvorlige side.

Der findes i Petersudgaven af Bachs klaverværker et hæfte med følgende indholdsfortegnelse: Französische ouvertüre, Capriccio, Phantasie. Dette lille hæfte må i høj grad anbefales dem, der ønsker at kende Bach fra en let og lys og dog helt karakteristisk side. Den franske ouvertüre er en suite, der indeholder de sædvanlige dansetyper: courante, sarabande, passepied, bourré, gavotte, gigue o. s. v., altsammen lyst og alligevel så afvekslende i stemning, som det er muligt inden for den lette ramme. Således vil vist enhver føle sig grebet netop af modsætning, når han spiller f. eks. de to bourrées. Den første er munter i sit flende tempo, den synes at være musik til en fangedans: karlen der løber efter sin pige og til sidst fanger hende. Men den anden bourré er besynderlig alvorlig, næsten vemodig, det er en af de ejendommeligheder, vi altid finder i Bachs musik, selv den lette: hans stærke, øjensynligt bevidste, stræben efter at få en modsætning frem. Sådan også i den første adagio-allegro; den ene

vægtig og pompøs, den anden hurtig af tempo, lys af karakter, en af disse mange allegroer, som enhver kender, der har hørt en del af Bachs musik; de er kraftige, lidt kølige, og den, der ikke kender Bach, eller hvem Bach keder, vil gerne håne dem med ordet fingerøvelser. Jeg svarer hertil: denne stil er Bachs daglige stil, er han ikke stærkt inspireret, den magter han dog altid. Jeg forstår også, at mangen en kan finde den kedelig, men for mit eget vedkommende må jeg sige, at den virker på mig betagende ved sin overordentlige energi mere end ved sin melodi. Og foruden at være stærk har denne Bachs hverdagsstil det, at den er aldrig banal. Jeg har sagt det før om Bach, hans geni og dertil hans store intelligens gør det mulig for ham at undgå det banale. I det højeste kan Bach blive tør. Dette tillægsord synes jeg dog ikke passer på en eneste linje i den her omtalte allegro så lidt som på den franske ouverture i det hele.

Men denne smukke og iørefaldende ouverture overgås både i interesse og betydning af b dur capricen. Den er skrevet i Arnstadt, altså mellem Bachs attende og tyvende år, og den viser allerede som i en nød adskillige af de egenskaber, som Bach senere i så rigt mål skulde udfolde. Capricen er, som en overskrift siger, skrevet i anledning af en kær broders bortrejse, og hvert stykke har sin særlige overskrift, sådan at vi her har et typisk eksempel på programmusik. Over den første sats står: Vennernes indsmigrende forestillinger for at afholde ham fra rejsen, og indsmigrende er denne andante, sød og besnærende i den grad, at man stadig kommer til at tænke på Mozart, og i ånden er der også et vist slægtskab, men ikke i stilen, og desuden, hvor Mozart i sin sødme strejfer det sentimentale, er sådan noget utænkeligt hos Bach. Selv i den alder, han her har, hans sunde hjerte og hans klare hoved gør det umuligt for ham at gå over den afgørende streg. Selv en Beethoven, og da især den unge Beethoven, kan godt undertiden svæve ind på det rørende. Bachs andante her plejer at gøre indtryk på den musikalske lægmand, der ikke er forud indtaget mod Bach. Den næste sats skildrer